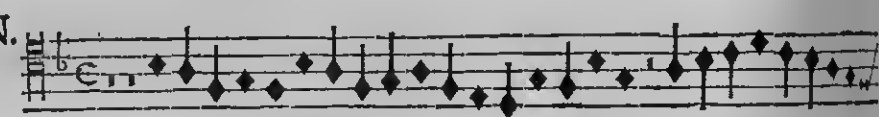
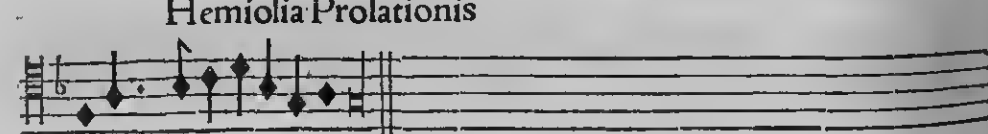

Dodecachordi Secundum exemplum.

CAN.
 Hemiolia siue Sesquialtera diminuta
 ALT.
 Tripla integra

Ioannes Ghiselin author.

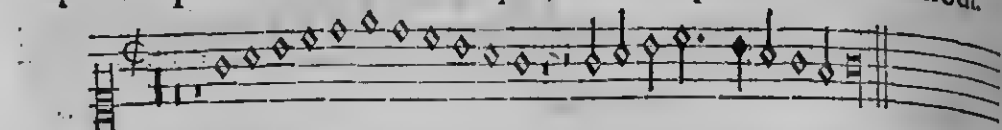
TEN.
 Hemiolia Prolationis
 BAS.
 Hemiolia Temporis
 Tertium

Liber III. Tertium exemplum.

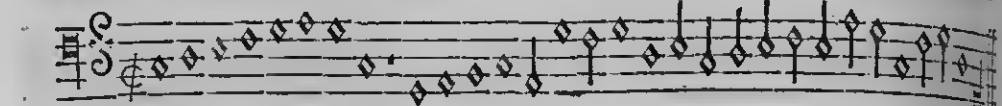
CAN.
 ESsentialis ualor
 Proportio
 dupla
 Hemiolia
 Pro
 portio tripla.
 Proportio quadrupla.
 TEN.
 Integer ualor
 Diminutio
 simplex
 Sesquialtera Temporis
 BAS.
 Duplex diminuta.
 Integer ualor
 Diminutio simplex
 Tripla porportio
 Duplex diminutio.

Dodecachordi Deductiones.

Sed utinam uideamus aliquando huius diuersitatis finem. Nunc ut incipientibus quoque Tyronibus consulamus, Sex uocum deductionem, quas si isto uocabulo a tribus uocibus Solmificationes uocant, faciliora ex diuersis authoribus adferemus exempla. Primum ex Rhauo, qui nostra aetate de Musica haec scripsit. In quo Tenor ac Basis Mixolydij habet diapason. Id est eiusmodi.

S Id est pro nobis quod contra nos: quod contra nos: Sit nomen Domini benedictum.

Sed libet rursus ad Iodoci Pratenfis exempla, ut doctiora ac animo meo semper arridentia defugere, Quae haud scio studio ita instituerit, an casu, ut magnis illis ingenijs sapiuscule accidere solet. In Missa igitur Lome arme v. i. Toni Benedictus ita intonat.

B E n e d i c t u s   q u i   u e   n i t .

B E n e d i c t u s   q u i   u e   n i t .

Et in Missa Gaudeamus Tenor Benedictus eandem uocum deductionem habet cum Basis Aelia.

B E n e   d i

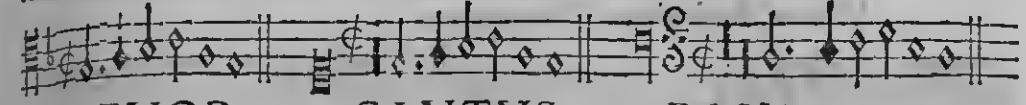
ctus.

B E n e   d i   c t u s .

Et in

Liber III.

Et in Missa, Hercules dux Ferrariæ, Agnus Dei, Vbi Triadē in Modade instituit ad hanc sex uocum deductionem, oppidō ingeniosam. Vbi Baseos initium cum Cantus initio distat diapason. Tenor eodē principio, cum Cantu diapente, cum Basis diatessaron, hoc inceptionis ordine, ut Tenor incipiat in G magno, sequatur deinde Cantus post duo tempora in d paruo, Basis ultimum post Cantum & ipsa duorum temporū mora in D magno ad hunc modum.

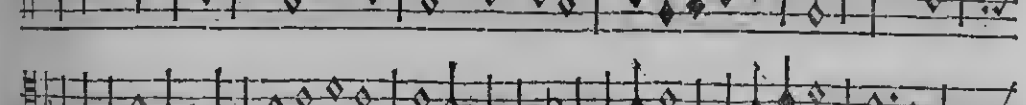
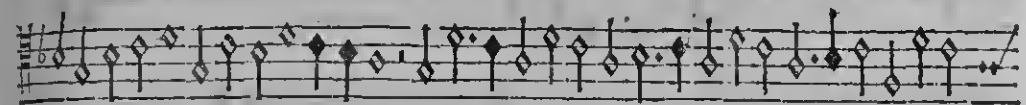

TENOR   CANTVS   BASIS

Vt re mi fa sol la ex Missa Iodoci

Pratenfis, Hercules dux Ferrariæ. Agnus Dei.

A G n u s

Verum nunc libet audire eum, qui ex proposito hoc argumenti tractauerit, Litauicum Senslium Tigurinum Ciuem nostrum. Qui, ut eo sonantius incederet compositio, Deductioni sex uocum adiecit Tenorem Fortuna, atque ita Ionica suauitate rem feliciter absoluit. Quam cantionem, quia duplex utilitas, cum Deductionum usus, tum ligaturarum, ut uocant, cognitio non modica Lectori ex ea accedit, omittendam non existimaui. Ea est eiusmodi.

T 3 Deductio

Dodecachordi Deductionum uocum Mu

re Litaico Sena

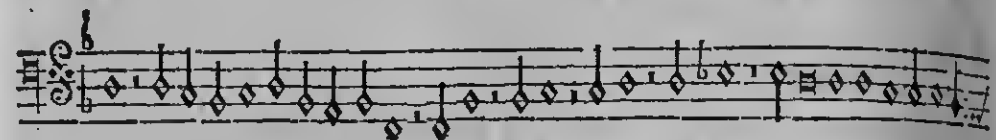
CAN.

Voces Musicales ad Fortunam

BAS.

ALT.

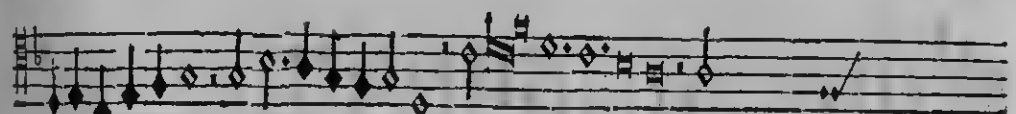
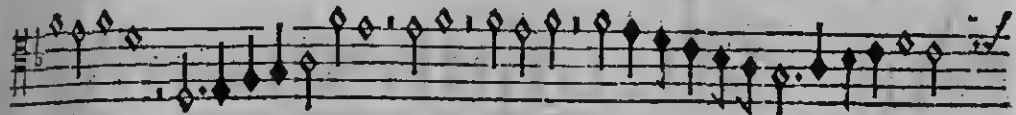
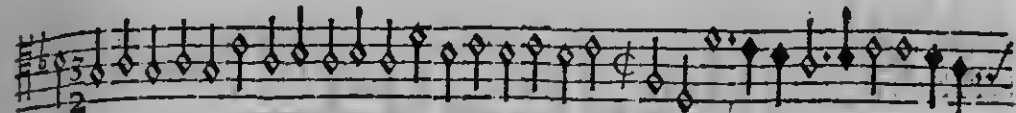
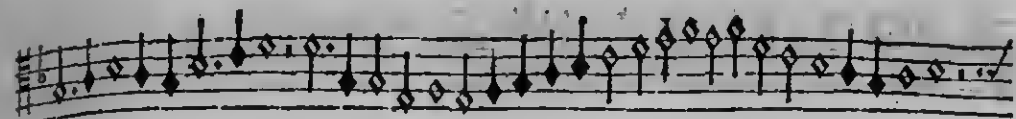

ficalium

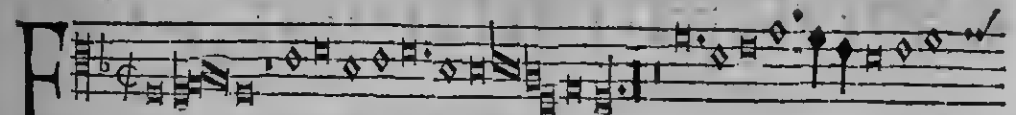
Liber III.

ficalium exemplum Autho

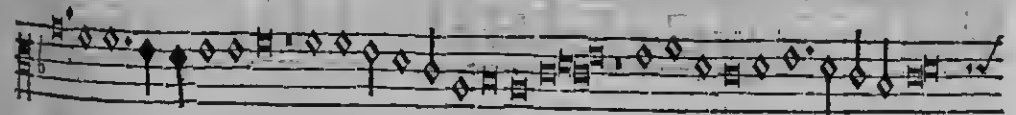
fio Tigurino

TENOR

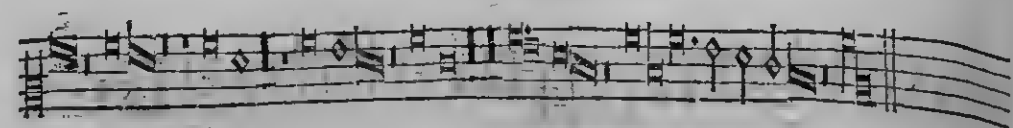
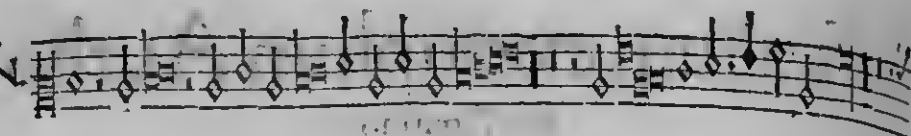

Ortuna ad uoces Musicales

T 4 Reliq.

Dodecachordi

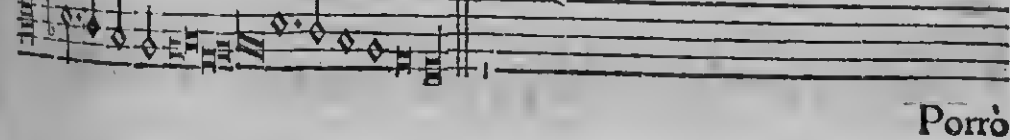
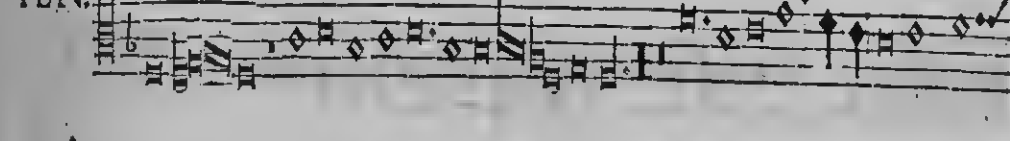
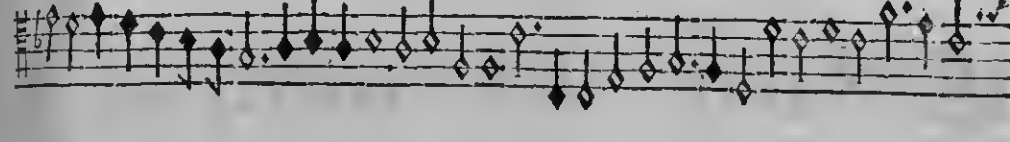
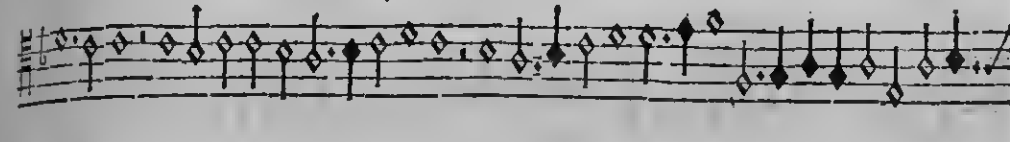
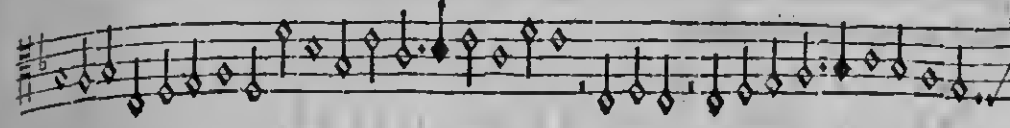
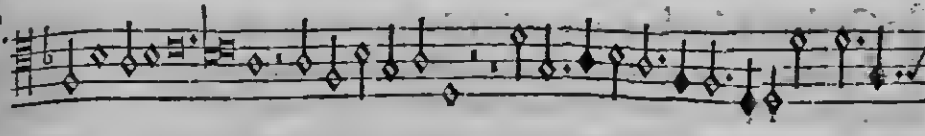
Reliq.
CAN.Reliq.
BAS.

ALT

T

Liber III.

ALT.
Reliq.

Porro

Porrò quod primo uolumine de sex uocum deductiōibus institui-
mus in Cantu plano, hic itidem obseruare in hoc ad eò cantu aliquo pacto
uoluimus, scilicet ut rudibus consulatur, qui non nisi simplicissimis exem-
plis duci uolunt, Sit igitur huius rei hæc absque aliarum uocum garritu-
nis ac puerilis *ἀστυγυή*.

Simplex sex uocum deductio.

De proportionibus

De Proportionibus musicis, Caput XII.

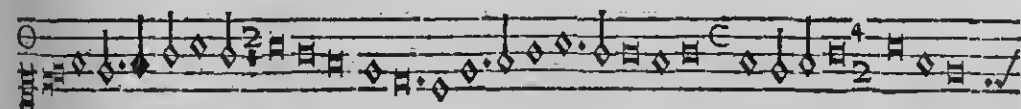
In hac ultima huius instituti parte licet testari mihi, quod ante me haud
scio num quisquam huius artis scriptorum fecerit, placere quæ de musi-
cis proportionibus plerique diligenter scripsere, quod negotium do-
ctum sit, atque ex intimis arithmetices penetralibus depromptum, por-
rò rursus displicere, quod magis hæc ad ostentanda ingenia, quam ad ma-
gnum musices usum inuenta, uideantur. Nam ut obiter de genere multi-
plici dicam, facilimo inter quinque inæqualitatis genera, quid dupla ratio
a semiditate differt: aut quadrupla octuplaq; à quauis alia imperfectorum
diuisione? Superparticularis generis alia ratio, scio: sed qua, excepta ses-
quialtera, carere poterant ingeniosissimi quinque Symphonetæ. De tri-
bus generibus sequentibus idem iudicium. Nec tamen improbo Franchi-
ni uiri doctissimi elaboratissimum de proportionibus musicis opus, sed
de commoditate usus loquor. Ars, ut ars est, tradi debet. At res ipsa nunc
clamat, superfluum esse tot proportionum obseruationes: quarum nemo,
quantumlibet cantu exercitatus, meminisse queat, quasq; nullus ex doctis-
simis nostræ ætatis musicis dignatus est præter pauculas in Symphoniam
adsciscere, ut in quibus maior labor in addiscendo quam suauitas gra-
tiæ in cantando esse constet. Ideoq; facile ab optimo quoque lectore ueni-
am impetrabo ipsa breuitate. Gustum enim duntaxat huius rei exhibebi-
mus. Proportio est (definitore Franchino ex Euclide libro 5.) duarum
quantecunque sint, eiusdem generis quantitatum certa alterius ad alteram
habitus. Et in hac definitione, ut scrupulū amoueam, non me magnope-
re turbat, quod quidam pro uerbo proportio, rationem dicere malunt, dis-
tinguentes rationem à proportionem, ut nostra ætate diuidunt proportio-
nem à proportionalitate, nam ut proportionalitas uox est ueteribus, ut pu-
to, inaudita, Ita proportio uix apud quenquam ex classicis scriptoribus
reperiās. At multa talia nobis hic dissimulanda. Sed operæ precium ui-
detur, ut hoc negotium aliquanto altius repetamus, at breuiter, ut alia.
Omnis igitur quantitas ad alteram collata, est ei uel æqualis uel inæqualis,
Quod ut lucidius appareat: de numero exempla proponemus. Omnis ei-
nim numerus, ad alterū collatus, est illi uel par uel impar. Si par fuerit, nul-
la prorsus accidet differentia. Sin impar, rursus uel maior numerus compa-
rabitur minori, ut 4. ad 2: & maior dicetur inæqualitas, uel minor numerus
comparabitur

comparabitur maiori, ut 2. ad 4. & minor dicetur inæqualitas. Vtriusque partis quinque sunt genera. Et primum quidem genus multiplex est, quando maior numerus minorem numerum habet in se totum aliquoties, ita ut nihil desit, nihil exuperet, quod quidam pluries præcise uocant. Quoties igitur maior numerus continet minorem bis, nascitur dupla ratio, ut 4. ad 2. comparata. Si ter, tripla: ut 3. ad 1. 6. ad 2. Si quater, quadrupla, & hoc in infinitum. Secundum genus Superparticulare uocatur, quoties maior numerus minorem in se habet totum semel, & præterea unam aliquam eius partem uel dimidiam, uel tertiam, uel quartam &c. Si dimidiam, ratio est sesquialtera, quæ etiam sesquipla & fescupla & græcè hemiolia uocatur, ut 3. ad 2. 6. ad 4. Si tertiam partem, est sesquitercia, græcè *ἐπιτρίτη*, ut 4. ad 3. 8. ad 6. Si quartam partem, est sesquiquarta, Et ea quoque in infinitum. Tertium genus est Superpartiens, quando maior numerus minorem in se continet semel, atque eius in super parteis aliquas. Quod si duas eius continet parteis, superbipartiens, ut 5. ad 3. Si treis, supertripartiens uocabitur. Ut 7. ad 4. & hoc in infinitum. Adijcitur etiam sæpe partium denominatiuus numerus, ut 5. ad 3. proportio est superbipartiens tertias. 7. ad 4. est proportio supertripartiens quartas, & in cæteris eodem modo. Quartum genus ex multiplici & superparticulari conflatum est: Dum maior numerus habet in se minorem uel bis uel ter, uel quotieslibet, atque eius unam aliquam partem. Ut 5. ad 2. proportionem habent duplam sesquialteram. Et 7. ad 3. duplam sesquiterciam, in qua denominatione sesqui non significat totum, ut in simplici superparticulari, sed penuria uocum ita loqui cogimur. Si enim dicamus dupla altera aut dupla tertia, obscurus fuerit sermo. Quintum ac ultimum genus ex multiplici & superpartiente coniunctum est. Quoties maior numerus minorem in se habet totum plusquam semel, et eius plusquam aliquam partem, ut 8. ad 3. quæ est dupla superbipartiens tertias. Siue 11. ad 4. dupla supertripartiens quartas. Quidam (ut Franchinus) duo genera superparticulare & superpartiens distinguunt partibus aliquota & aliquanta: Partem aliquotam uocant, quæ aliquoties sumpta præcise constituit totum, ut dimidium, pars tertia, quarta, quinta &c. Aliquantam autem uocant, quæ aliquoties sumpta non præcise constituit totum, sed uel deficit uel superat. Exemplum. Senarij aliquotas partes aiunt unitatem, binarium ac ternarium, aliquantas autem parteis quaternarium ac quinarium. At Boethius de his nihil memoriæ prodidit, alioqui non timidus, ubi res exigit, in nouis fingendis uocabulis. Simplicius itaque est si de superparticulari dicamus aliquam partem, de superpartiente uero aliquas parteis, ut Boethius confiteuit, nam planè illi subscribimus. Eadem quinque genera sunt minoris inæqualitatis, & huiusdem etiam nominibus, nisi quod præpositionem Sub, ante ponendam existimant, ut dicamus subduplam, subtriplam &c. Verum enim uero

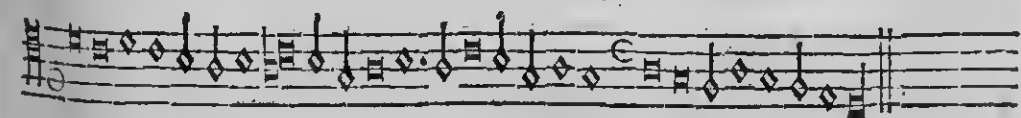
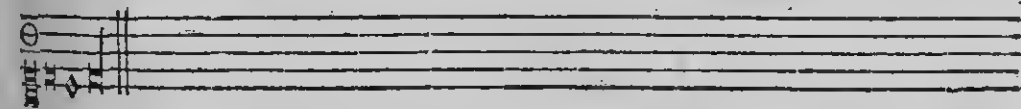
enim uero id negotij, ut in numeris ac sonorum collatione fieri habet: ita in notulis diuersarum uocum, quod ad ualorem attinet, accidit, atque ita hic fit comparatio. Et in maioris inæqualitatis speciebus notulæ ualore minuuntur secundum ipsius proportionis denominationem, minoris uero inæqualitatis notulæ augentur secundum eandem denominationem. Quod ut clarius fiat manifestum, de aliquot, sed paucis admodum, dicemus, exemplaque apponemus.

Dupla proportio.

Dupla igitur proportio est, Vbi maior numerus continet minorem bis, ut 4. 2. Quoties uero in cantu numeri præfiguntur ad hunc modum: $\text{♩} \text{♩} \text{♩}$, notularum ualor duplo minuitur. Ita Longa pro breui: Breuis pro semibreui cantabitur, Reliquæ item notulæ ad eandem formam. Contra in subdupla notularum ualor duplo augetur. Ita breuis pro longa, Semibreuis pro breui exhibebitur. Oportet autem comparisonem æquis rationibus fieri, ut perfecta perfectis comparentur, ac imperfecta imperfectis, alioqui sæpe surdam feceris proportionem. Quod exemplis Franchinus eleganter probat, nec res est difficilis intellectu. Destruuntur autem proportionibus obuenientibus in medio uel signis temporis, uel contrariis proportionum speciebus, ut dupla per hæc ac similia signa $\text{O} \text{C}$: uel per subduplam. Ita tripla ac reliquæ species omnes per eadem signa, ac contrarias proportionibus, quod in exemplis uidebitur. Sed duplæ ex Franchino hoc sit exemplum.

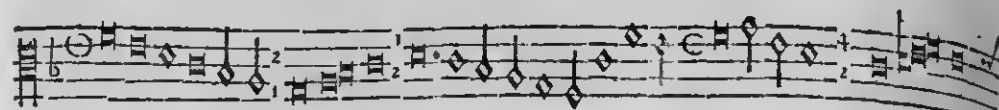
CANTVS

TENOR

In hoc Cantu signum C destruit proportionem, quam numeri sequentes rursus instaurant. Sed adiungemus exemplum ex eodem authore, ubi opposita

ubi opposita proportio destruit proportionem. Quod tamen intelligendum est si nullum interuenerit signum. tum enim augeretur notulae ualore duplo. qui hic tantum in pristinum redit ualorem.

CANTVS

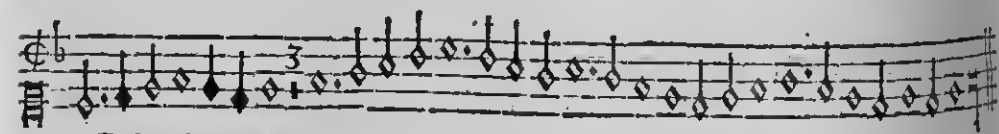

TENOR

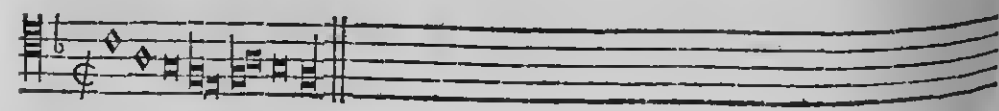

Tripla proportio

Tripla proportio est cum maior numerus continet minorem ter, ut sex duo. Quoties uero cantui praefiguntur hi numeri 3, 2, 1, notularum ualor triplo minuitur, ita tres semibreues pro una semibreui obuenient, tres item breues pro una breui, & in ceteris eodem modo. In subtripla autem contra, notularum ualor triplo augetur. Cantores etiam Canonis praescriptione & in hac & in alijs proportionibus & minuunt & augent. Ut his uerbis. crescat Tenor in duplo, in triplo, in quadruplo, &c. Sed Triple hoc est exemplum Ioannis Coclai.

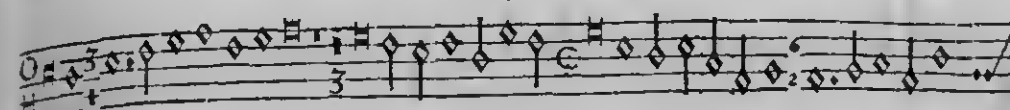
CANTVS

TENOR

Destruitur

Destruitur autem & haec proportio per numeros contrariae proportionis, hoc est, subtriplae, Siquidem nullum signum interpositum fuerit, quod ex hoc Franchini exemplo patebit.

CANTVS

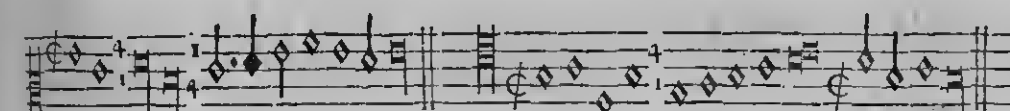

TENOR

Quadrupla proportio.

Quadrupla proportio est cum maior numerus continet minorem quater ut 4. 1. Ceterum in cantu quoties numeri ad hunc modum 4, 3, 2, 1, praefiguntur, notularum ualor quadruplo minuitur, Ita longa semibreui ualet, breuis minima, & de reliquis eodem modo. Exemplum est hoc Coclei.

CANTVS

TENOR

Ceterum & huius proportionis, & duplae exempla posuimus, magis quia addiscitibus facilia sunt, quam quod ea magnopere ad rem siue ad necessarium musices usum pertinere arbitremur, Ingenij est exercitatio, sed non perinde atque in alijs rebus utilis. Nam quid prohibet, si quis ita hoc exemplum ponere uolet, quin id tuto liceat?

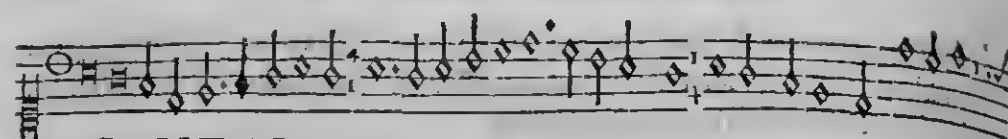

CANTVS

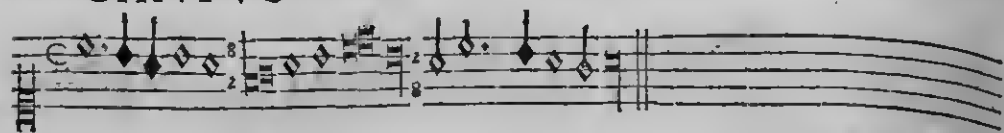
TENOR

Destruitur autem per subquadruplam, nullo interurbante signo, ut ex iam dicto exemplo atque item ex hoc Franchini exemplo patefecit.

V 2 CANTVS

CANTVS

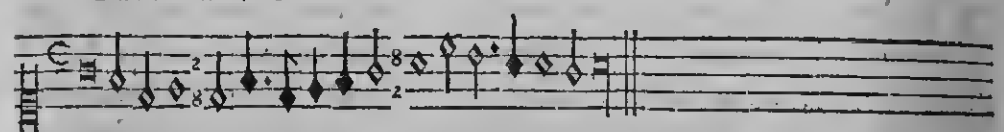

TENOR

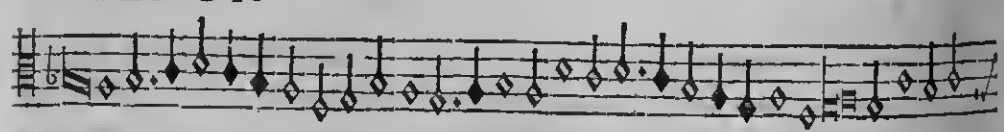
Dictum est autem antea, notulas in minoris inæqualitatis speciebus coaugeri modo, quo in maioris inæqualitatis speciebus minuuntur nempe secundum proportionis denominationem. Huius unum exemplum ex Franchino adposuisse satis nobis uisum, ut in alijs speciebus similis consideratio, siquidem alicubi ob uenerit, accipi queat, aliorum enim hic non nostras præceptiones docemus.

CANTVS

TENOR

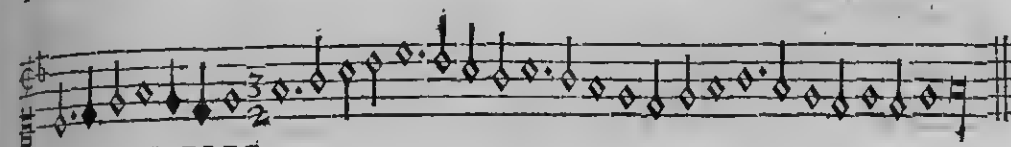
Hactenus de genere multiplici satis superque dictum putamus, cui tantum diu immorati non fuisset, nisi cognitum esset nobis eas species facillimas intellectu captuque esse. Nunc generis superparticularis unam dumtaxat speciem ponemus, quam doctissimi quique suis cantilenis intermiscere haud sunt dedignati.

Sescupla

Sescupla siue sesquialtera

proportio.

Sesquialtera proportio est, quoties maior numerus minorem semel complexitur ac insuper eius alteram partem, hoc est, dimidiam ut 3 ad 2. 6. ad 4. comparata. In cantu autem ita præfiguntur numeri $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{2}{3}$ ac notulae altera parte minuuntur. Itaque cum semibreuis cum minima, aut tres minime pro una semibreui cantabuntur. Item breuis cum semibreui pro una breui: Contra in subsesquialtera notulae altera augebuntur parte. Sed sesquialtera hoc rursus Coclari est exemplum.

CANTVS

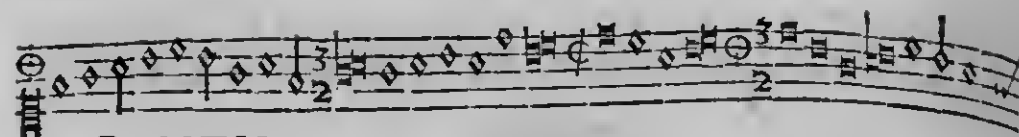
TENOR

Hoc exemplum cum in tripla proportionem etiam posuerimus, hic tamen redactum placuit, ut studiosi facilius harum differentiam perciperent, præterea ut manifestius fieret, quantum erroris admittant, qui triplicem uno ternarii charactere, aut duplicem binario indicari falso putant, cum nulla proportio paucioribus duobus numeris notari debeat, imò uero si id liceat, iustius longe sesquialtera ternario indicaretur, cum treis minimas pro duabus exhibeat. Minus erroris erat, si diminutionem perfecti temporis ternario manifestari uoluissent, de qua plura differuimus, cum de diminutione superius præcepimus. Illud haudquaquam prætereundum silentio, quod in prolatione perfecta, semibreuis perfecta per sesquialteram proportionem ueniet in mensuram semibreuis imperfectæ extra proportionem. Item breuis perfecta in mensuram breuis imperfectæ extra proportionem posita. Ut hoc exemplo Franchinus commonstrat.

V 3 CANTVS

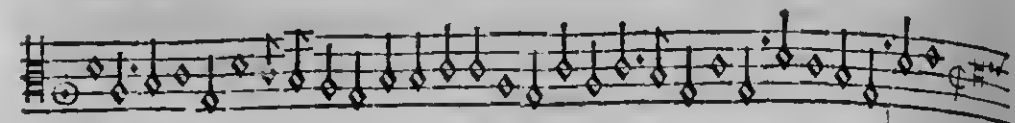
Dodecachordi

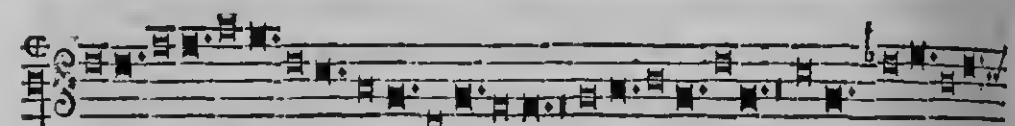
CANTVS

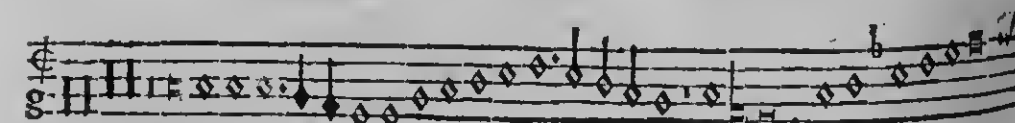
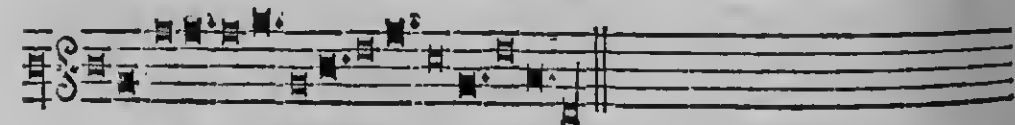
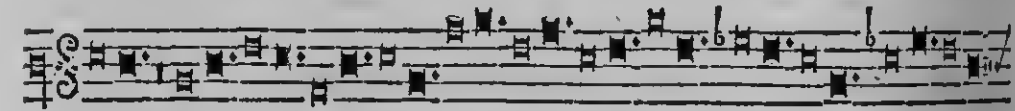
TENOR

Coloretiam nonnunquam satis est Cantoribus ad innuendam hanc proportionem. Cuius rei exempla duo sunt apud Iacobū Hobrecht in breuib; semibreuib; q̄ imperfectis p̄cto appositio, Hypoxolio modo in Cantu cui tamen infernè ditonum annexuit, supernè semitonium.

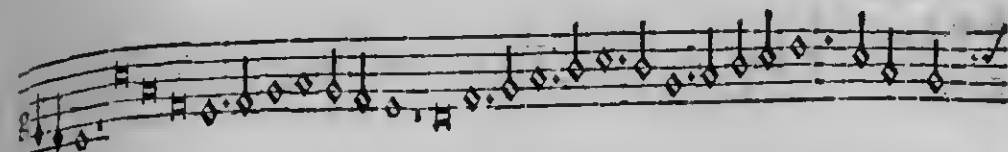
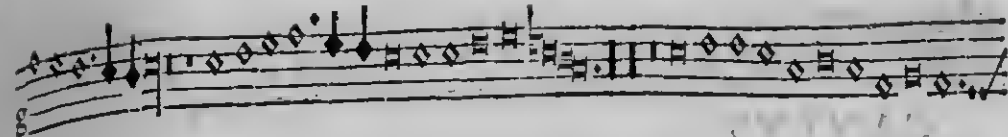
BASIS

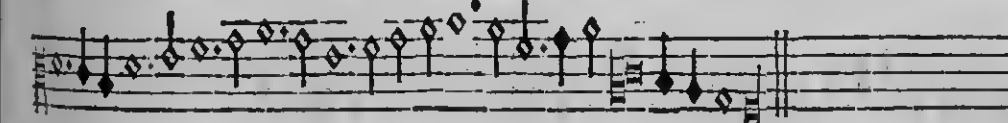
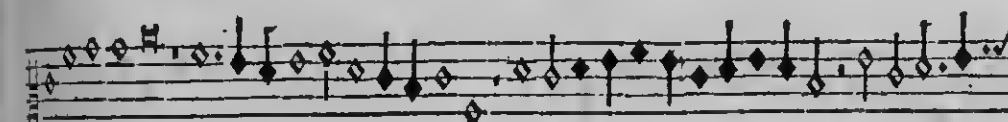
CANTVS

TENOR

Liber III.

TENOR

Hac in Basi sesquialtera est ratio nullo numero pernotata sed colore in alteris notis, quibus additur punctus. habet autem non ineptam gravitatem, etiam si saltationi uideatur proxima. Subiungemus ex eodem alteram, ubi semibreues eadem instituuntur proportionem, quæ & ipsa saltationi propior, sed non absq̄ gratia.

V 4 CANTVS

CANTVS

TENOR

BASIS

The page contains three systems of musical notation. The first system is labeled 'CANTVS' and consists of two staves. The second system is labeled 'TENOR' and consists of two staves. The third system is labeled 'BASIS' and consists of two staves. The notation includes various musical symbols such as clefs, notes, rests, and bar lines.

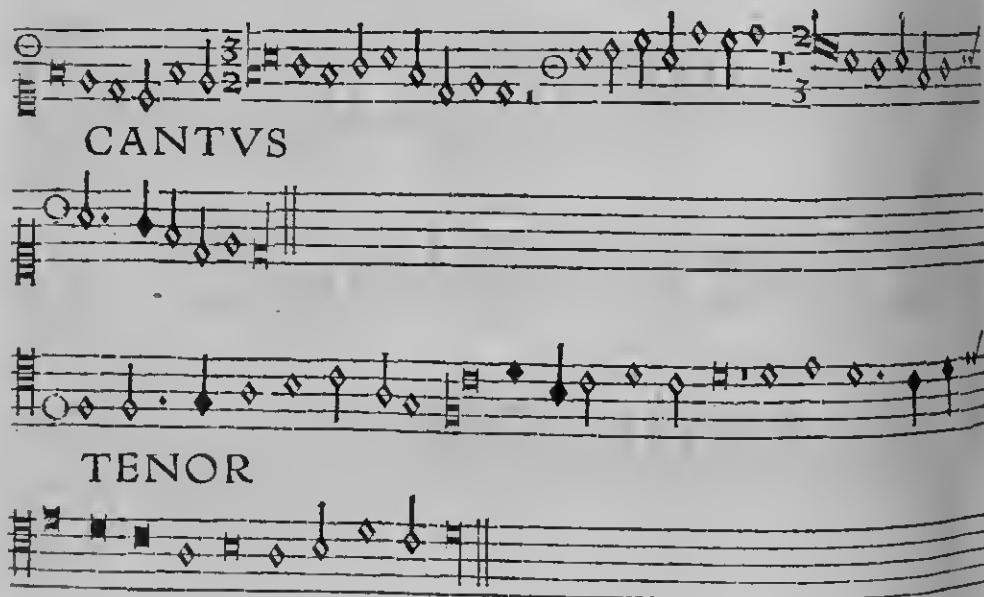
BASIS

BASIS

The page contains three systems of musical notation, each consisting of two staves. The notation includes various musical symbols such as clefs, notes, rests, and bar lines.

In hoc

IN hoc tenore uides caudam sesquialtera ratione institutam per semibreueis, ut in præcedentis cantilenæ Basi per breueis, Præterea Basis hic initio serè eandem habet in semibreuib. proportionem, eleganti sanè mensura. Id autem considerandum quoties color adhibetur, omittendū esse numerum: Et contra, si numerus forsitan adiunctus est, nequaquā adhibendum esse colorē. In minimis libentius numerum posuerim, quā colorē, ne cū semiminimis, quæ colore sesquialteræ non sunt, incidant, magnamq. cantori dubitationem adferant difficultatemq. separandi semiminimas ab minimis, cum alteræ ternario, alteræ binario incedant. Porro hæc ternarij pro binis æquatio in hac proportione in doctioribus Cantilenarum compositoribus occasionem dedisse uidetur sesquialteram ternario notare, quod tres minimæ in ea duabus minimis æquantur, de quibus multa Franchinus differit. Neq. uero hæc proportio cum perfecta prolatione eadem est, ac neq. his notanda signis $\odot$ $\odot$, quando perfecta prolatio treis minimas sesquiseuib. imperfectæ opponit. Hæc autem proportio uni ac soli semibreui imperfectæ easdem. Sed de sesquialtera nunc satis. Cæterum hoc quoq. notandum pausas proportionibus subiungere, neq. una ratione, sed diuersis, ut tempora sunt uel perfecta uel imperfecta. Diximus autem proportionibus obuenientibus uel signis uel proportionibus contrariis destrui. Verum si destructa per signum proportione, illud signum sequatur contraria proportio, ea noua proportio erit, quæ notulas uel minuet uel augebit secundum proportionis denominationem. Quod ut lucidius appareat Franchini de sesquialtera ratione exemplum apponere placuit, finem huic præceptioni statuentes.

Hæc fermè

Hæc fermè sunt, Optime Lector, quæ ab nostræ ætatis musicis præcipiuntur ab iisdem tamē, ut multi cantus testimonio esse possunt, nec ad amissim, nec perpetuo abseruatur. Reliqua apud Franchinum, uirum doctum ac diligentem perquirantur, neq. enim uolui in alieno opere esse ingeniosus, negocium sanè infiniti laboris, sed utilitatis non admodum magnæ.

Duodecim Modorum exempla ac primum Hypodorij ac Æolij, Cap. XIII.

Hactenus huius artis nouæ canonicæ siue præceptiones, quæ potuimus cum luce tum breuitate recensuimus. Restat nunc ut exemplis doceamus, & hanc in omnibus Modis, quos priore ostendimus libro, uersatam esse, inuitis ac reclamantibus omnibus serè huius ætatis cantoribus, ad eod. suis dotibus fecunda est natura, ut nescientes, eam tamen ducem sequamur. Ponemus autem cantilenas bonas, simplices, argutas, cantatu faciles, non phaleratas, quasdam etiam è uulgo desumptas, in quibus naturæ uis expressa nobis uisa est, Lectorem suo linquentes iudicio, neq. enim omnibus omnia placent, & semel audita contemnimus, cum mihi uideatur docta cantilena semper suspicienda, ut doctum Poëtæ Cermen, ijs præsertim qui uideri uelint ueri musici, hoc est, qui non auribus tantum, sed ratione etiam iudicant. In uniuersum autem, cum Modorum naturam superiore uolumine diligenter, satisq. ut puto, lucide exposuerimus, non uidentur ea hoc loco expetenda esse, nisi aliquando, ne pagine uacent, libeat quædam interserere, quæ tamen accidentaria huius sint cantus. Qua in re fortassis hoc præfari conueniet, hoc in nouo negotio nondum ullo certo constitutum psephismate aut decreto, quo pacto nobis nominandæ quaternum, aut plurium pauciorumue regionum uoces. Neq. enim ullus tantæ authoritatis hactenus fuit (ut superius item commemorauimus) hac in arte, ut solius eius consulto staretur, sed usus duntaxat aliquot nobis exhibuit, qui hercules spectandus uidetur, quippe Quæ penes arbitriū est, & uis & norma loquendi, ut inquit Flaccus. Hic igitur usus supremā uocem Cātum uocat, mediam Tenorem, imam Basim, non absurda per Iouē ratione. Neq. enim suauior ulla uox est, quæ a pueris accinitur, ut merito illa κατ' ἑσθην Cantus nomine uocetur. Vulgus

Vulgus crebrius Discantum uocat, ut differat à communi nomine can-
tus. Tenor aut uelut Thematis filium, et primum uocum inuentum, quæ-
rere alia respiciant uoces, & ad quem omnia ordinentur, dictus uidetur. Ba-
sis uero, quod in eam tanquam in fulcimentum omnes inclinent uoces, se-
cundum artem suam inuenit appellationem, Vbi enim in cōcentu ea uox
minus firma fuerit, ibi reliquæ uoces omnes euanidæ apparent, quemad-
modum superiore diximus libro, uel maiestatem ullam habere possunt.
Quartam, quæ octauam cum Bassi, ut Cantus cum Tenore, obtineret, uo-
cem Altum uocarunt, quidam Altitonantem. Ex his itaq; quatuor uoci-
bus, tanquam ex quatuor elementis, corpus mixtum fit pulcherrimo na-
ræ munere, cui corpori quidam singulas adiecerunt, ut ex quinque uocibus
corpus constaret, alij binas, nonnulli plures. Sed profecto non tam adau-
rium uoluptatem, quantum ego iudico, quàm ad ingenij ostentationem.
Vix enim natura fieri potest, ut humanum ingenium, ad tot ac tam uaria
distractum, attente simul omnia cōsideret. Itaq; qui plures simul quæ-
tuor in unum cōcentum instituerunt uoces, perinde mihi facere uisi sunt,
atq; qui corpus physicum ex quinque elementis fieri posse persuasi, quinam,
ut physicorum nostra ætate uulgus loquitur, essentiam quatuor illis adde-
re laborent. Potest certe eximius Symphoneta, mea quidem sententia, non
minus ingenij uireis ostendere in duabus tribusue cōiungendis uocibus,
quàm in multarum uocum aceruo & garritu. Scio alijs aliter uisum, nec ego
cuiusq; iudiciū reprehēdo, sequatur porrò quod quisq; uelit, mihi mea di-
cta sententia est. Quot homines, tot sententiæ, suus cuiq; mos. ait Comicus.

Cæterum ut qui epistolarum libros edunt, sæpe aliorum item, non ita
pure loquentium, epistolas suis illis elaboratis cōmiserunt, Videlicet ut con-
traria opposita ex oppositis, quemadmodum philosophi loquuntur, ma-
gis elucescant, quod paulò ante nostram ætatem Angelum Politianum se-
cisse uidemus: Ita nobis in his quoq; exemplis uisum est factu opus, nem-
pe ut Iodoci à Prato, ac aliorum Classicorum Symphonetarū doctissimis
illis cantionibus, aliorum item cantus, non tam uenustos adiungeremus,
ut haberet Lector quod ex Antihetis iudicaret aliquanto argutus, quàm
hactenus factum est. In primis autē hoc sciendum, Triplicia nobis, uelut
trium ætatum, placuisse exempla. Prima quidem, (quantū ea admodum
pauca ponemus) uetusta ac simplicia, & uelut huius artis infantia, quo pa-
cto ante annos LXX. opinor primi huius artis inuētores intonuēre. Ne-
que enim (quantum nobis constat) hæc ars est multo uetustior. Eius can-
tus simplicitate (ut ingenue, quod cordi sedet, dicam) mire nonnunquam
oblector, cum mecum Antiquitatis integritatem contemplor, ac nostræ in-
temperantiam Musices animo perpendo. Est enim in eis mixta cum mira
grauitate maiestas, quæ nō minus cordati hominis aureis demulcet, quàm
multi

multi inepti garritus ac lasciuientium strepitus. Altera pubescentis iam ar-
tis ac a dolescere incipientis, deniq; ad maturiorē ætatē promotæ, quo pa-
cto ante annos XL. cecinisse constat. Ea perplacent, quippe quæ sedata,
animum uerè oblectant. Tertia huius perfectæ iam artis, cui ut nihil addi
potest, ita nihil ei quàm Senium tandem expectandum, quomodo à XXV.
iam annis cecinerunt. Atqui prò dolor in tantam lasciuiam nunc deuenit
hæc ars, ut doctis propè modum sit tædio: Idq; multas ob causas, maxime
uerò, quòd cum maiorum uestigia, qui Modorum rationem exacte obser-
uauerunt, sequi pudet, incidimus in alium quen dam tortum cantum, qui
nulla ratione, nisi quia nouus est, placet quod antea etiam aliubi conquesti
sumus. Itaq; nunc quod ad primæ Diapason speciei duos attinet Modos,
Hypodorium, ac Æolium, eorum breuiter ponemus exempla, ut primū
Hypodorij ex uno modulo duarum uocum concentum, qui modus fuit
olim Okenhemo familiaris, postea ab alijs multis, præcipue uero ab Iusqui-
no feliciter tractatus. Secundo duarum uocum, ut Vaqueram & Iusqui-
num uno argumento occupatos, in Tractu quodam, ut uocant, quanquā
in Iusquini Cantu statim quatuor etiam uocum est cauda, quam à reliquo
corpore separare uolebamus. Tertio trium uocum oppidò antiquam in-
certo authore. Quarto quatuor uocum simplicem, sed in qua Modi natu-
ra oppidò pulchre expressa est. Quo fit ut numeris respondeant etiam can-
tiones, et quod ad Monadem attinet, Hoc est duarum uocum concentum
ex una uoce, duo exempla ponemus. Alterum ex Iusquini Hercule in sua
sede positum ac finitum in D. Alterum per diatessaron leuatum in G, sed
non absque fa in b clauis, ut in Dorio Hypodorioq; frequenter fieri solet ex
Petri Platenis Missa. O Salutaris Hostia. In priore exemplo Inferior
uox diapente infra incipiens semibreui præcedit. In posteriore
contrarium fit, Nam Tenor incipit, & sequitur Bas-
sis in diapente post integrum tempus.

X Monadas

Dodecachordi Monados in Hypodorio prius

exemplum ex Hercule Iodoci Pratenfis.

Eiusdem alterum exemplū

ex Petro Platenfi.

Liber III.

Sed hæc hætenus de Monade huius Modi satis: De Dyade aliquanto
Sin longius exemplum protraxit nos duorum Symphonetarū Vaqueræ
Iodoci Pratenfis concertatio, in hoc nobis proposita, quemadmodū
paulo antea admonuimus, ut lectoris iudicium excitaremus ad plenius con-
siderandum quid in unoquoque laudaret, quid offenderet. Quia in re nos-
trum quidem iudicium frustra expectet Lector. Nam præterq̃, quod om-
nis comparatio odiosa est, etiam hoc impedimenti accedit, quod ingeni-
um meum partim rudius est, quàm ut de hoc negotio, certò pronuntiare
queat, partim etiam nimio in Iodocum affectu corruptum, utpote quem
extra aliorum aleam ponere soleam, haud ignarus, quod Flaccus de Poë-
tarum ad Homerum comparatione cecinit,

Non si Priores Mæonius tenet
Sedeis Homerus, Pindaricæ latent,
Cæcæq̃, & Alcæi minaces,
Stelichoriq̃ graues Camcenæ,

Ita in horum uirorum classe rem se habere. Scio multam nos illis alijs
quoque debere gratiam, qui apud me in magna sunt existimatione, cum ob
ingentij acrimoniam, tum ob non proletariam Musicæ rei eruditionem,
quod de Okenhemio, Hobrechtho, Isaaco, Petro Platenfi, Brumelio, atq̃
alijs, quos enumerare longum esset, hoc in libro sæpe testati sumus. Itaque
nunc de hisce exemplis, ut Modum Hypodorium exprimant, breuibus
explicandum uiderur.

In Vaqueræ duarum uocum exemplo priore Tenor nobis Hypodo-
rium belle exprimit, Sed Basis Dorium, cui tamen per lasciuiā supernè dia-
pente adiecit. In secundo eiusdem exemplo Cātus eundem Hypodorium
ostendit, cui supernè semitonium, infernè tonum adiicit. In Tenore etsi
Phrasis sit Hypodori, atq̃ adeò etiā finis, limites tamen sunt intra duo Ff.

In Iodoci uero priore exemplo Cantus Hypodorium refert, defectum
supernè tono. Altera autem uox suauitatis & omnis iucunditatis plenissi-
ma Dorium, cum adiecto supernè Semiditono, quod in Dorio, Hypodo-
rio atq̃ Æolio frequentissimum esse sæpe admonuimus. In sequenti uero
exemplo Tenor Hypodoriū absq̃ descensu diatessaron, refert: Basis uero
Dorium exprimit, atq̃ ita quoque deinde se habet, ubi aliæ accedunt uoces.

Sequuntur Dyados in Hy- podorio bina exempla.

X 2 Hypodori

Dodecachordi Hypodorij duarū uocū ex

D Omi ne nō se-
cundū pecca ta no stra quæ fecimus
nos neq; secundū iniquitates. no-
stras retribu as no-
bis

ALTE-
RVM.

D Omi ne Nememine-
ris iniquitatum nostrarum
antiqua-
rum cito anticipent nos misericordiæ tu-
æ, Quia pauperes facti
sumus ni mis. emolū

emplū author Vaqueras.

D Omi ne non secundum pec ca-
ta no stra
quæ fecimus nos. Neq;
secundum iniquitates no-
stras retri bu as
no bis.

D Omi ne, Nememine-
ris iniquitatū nostrarum antiqua-
rum, cito anticipet nos misericor-
diæ tu-
æ, Quia pauperes facti
sumus ni mis.

EXEM-
PLVM.

Hypodorij exemplū binarū uo

DVO

Domi ne Non secun dum
 pecca ta no stra, quæ fe ci mus nos
 neq; secun dum iniquitates no stras
 re tri buas no bis.
 Domine ne memineris.
 tacet.

INTERVM
 duo Domine nō
 secundum.
 tacet.

Domi ne
 ne memine ris iniquita
 tum nostrarum an ti qua
 rum Cito anticipent nos misercor diae tu
 æ. Quia pauperes facti sumus ni
 mis.

cum Iodoco

cum Iodoco Pratenſi authore.

DVO

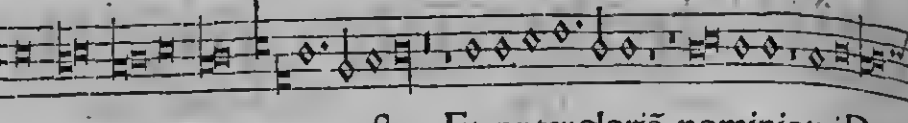
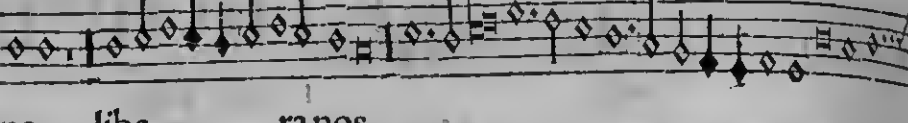
Non secundum pecca ta
 no stra quæ fecimus nos
 neq; se cum dum
 iniquitates no stras re tri buas
 no bis.

Domine ne memineris.
 tacet. Quia pauperes facti sumus ni mis.
 Domine nō secundum, tacet.

Domine
 ne memi
 ris iniquitatum nostrarum antiquarum
 Cito anticipent nos mise
 ricordia tu
 æ. Quia pauperes facti sumus ni mis.

Dodecachordi Hypodorij III. uocum exem

A **D** iuua nos De us salu ta ris no
 fter Et ppter gloriã nominis tui Do-
 mine libe ranos
 Et propitiusesto peccatis no
 ftris

A **D** iuua nos Deus salu ta ris no fter
 & ppter gloriã nominis tui Domine libe ra
 nos Et propitius esto pecca
 tis no ftris

plum ex eodem

plum ex eodem Iusquino.

A **D** iuua nos Deus salutaris
 no fter & propter
 glo ri am no mi nis
 tui Do mi ne li be
 ra nos Et propitius esto peccatis
 no ftris.

A **D** iuua nos Deus salutaris no fter &
 ppter gloriam nominis tui Do mi ne libe
 ranos Et propitius esto pecca-
 tis no ftris

Ultima

Dodecachordi Ultima eiusdem pars.

Propter no men tu

um.

Propter no men

tu

um.

Propter nomen tu

um.

Propter nomen tu

um.

Ceterum ad uniuersa Modorū exempla, quę hactenus ac deinceps ponemus certius ac exactius iudicanda, annotatione dignū atq; huic negotio admodū utile uisum est, inter cætera quę de Modis oppidō multa hactenus

hactenus docuimus, hoc quoq; Lectorē admonere, Modorum occultam quandā esse cognationē & aliū ex alio generationē, Nō sanē Symphoniarum ingenio quæsitā, sed rerum natura id ita disponente. Hoc enim fieri uidemus, quies Hypodori instituitur Tenor, ut eius Basis sit Dorius, sæpe etiam Æolius, quęadmodum exemplis cōtinuo sequentibus perspicuum est. In quibus cum Tenor sit Hypodorius, Basis Dori Systema habet, cum Semiditono supernē. Cantus ac Altitonās, aliquando manent cum Tenore, aliquando euariant. Rursus quoties Tenor Phrygius est, Basis ac Cātus sæpe in Æoliū incidunt, quod uidere licet in Threnis Diuę Magdalenes, quos postea in Phrygiā referemus. Nonnunq; Cantus in Hypophrygiū uenit. Item, cum Mixolydius in Tenore est, Cantus ac Basis, Hypomixolydi, qd Dori est, Systema habent. Item, cum Hypoionicus instituit, Ionicus uenit in Basin. Deniq; si Tenor cōmunem habet duorū Modorum diapente, Modi ipsi integri in extremis sunt uocibus, ut Authētes in Basi, Plagiūs in Cātu. In uniuersum Baseos uox libet in Authētas inclināt, Cantus in Plagiōs, naturali quadā admirāda magis q; explicabili ratione. Sed ut in Dori ac Phrygi Tenore Basis in Æoliū, Systema uno dūtaxat semitono à Dorio uariēgarū, libet incidit, ita sæpe fit ut Basis Ionica Tenorē nanciscatur Lydiū, quemadmodū accidit Iodoco Prati in Agnus Dei Missæ Fortuna (libet nunc ita loqui, quando aliter non possumus) & cōtra Ionicus Tenor Basin Lydiā, qd usu sæpe euenire Lector ipse simul acq; animū intenderit, facile uidebit. Neq; enim Cātōres hoc studio aut suapte arte faciūt, excidit eis hoc magis nature munere, q; ipsorum uoluntate. Nec tamen perpetuo, qd nunc dixi obseruatū est, sed ut plurimū, nam sæpe contrarium reperias, maxime in tortis cantibus. Verum ad hoc mihi hæc dicunt, ut Lectoris ingenium excitet ad expedite iudicandū. Neq; em̄ quicq; æque acuit Musicū ingenium, imò nihil æque est Musicum, atq; de Modis eruditē iudicare. Mihi quidē hoc naturæ miraculo factū uidet, qui Modorū rationē ignorarunt, ab ijs tam eleganter sæpe seruatos esse Modorum limites ac eorundē uim expressam. Nā qd ab eis aliquādo deuiarunt, nec naturā secuti sunt, non mirū. Quæ enim naturæ pars est, in qua non aliquādo incidat error? Proinde partuū monstra uocare soleo Cantus extra Modi naturā præcipitatos, quales plurimos ubiq; reperias. Nunc Triados sanē uetustā ponemus Cātulenā, quæ quantū mihi semp arriserit, imò quies ego illi arriserim dici nō potest, adeo eius simplicitas simplicē meum animū uelut fascino uit, ut nunq; satur eius factus fuerim. Lector hoc stulto meo affectui cōdonet etiam atq; etiam oro. In ea Tenor uere Hypodorius est. Basis Dorius cum semiditono supernē, huic Modocū Dorio ac Æolio cōmuni. Cantus Hypodorius est Phrasi ac fine, sed propter cum Tenore collusionē descendit in cōmunem duorū Modorū diapente, haud cum mediocri per Iouē gratia. Verba subtus non ab authore ipso, sed ab aliquo postea addita sunt, pia quidē, sed haud scio q; ubiq; syllabis bene pta. Nostrū iudiciū de Harmonia fuit.

Triados

Dodecachordi Triados in Hypodorio ex

D Eus meus ad teleuauī animā meam, Vī de ca la mi
ta tem & humilitatē meam: Ne dereliq̃s me ser. tu. De. Libera ouē tuā
de laqueo uenantium. Deus meus, & Dominus, nostrę salutis author.
Cui sit gloria, & potestas, honor, decus & Imperium.

D Eus meus ad teleuauī animā meam. Vide calamitatē, &
humilitatē meā. Ne dereliq̃s me ser. tu. De. Libera ouē tuā de laqueo
uenantiū. De⁹ meus & Dñs nostrę salutis author. Cui sit gloria,
& potestas, honor, decus & Imperium.

emplum

Liber III. emplum incerto authore.

D Eus meus ad teleuauī animā meā, uide calamitatē at
que humilitatē meā. Ne der. me seruū tuū libera ouē tu
am de laq̃o uenantiū. De⁹ meus & Dñs nostrę salu tis author Cu
i sit, & potestas, honor, dec⁹ et impiū.

Q Væ sequitur Cantio quatuor uocū Antonij à Vineā est Traiecten
sis in Belgis. In qua Tenor, quod eadem duorum Modorum dia
pason est, perinde atq; Æolius esset, incedit, sed Hypodorium esse inferior
diapason, atq; ad eō finalis clauis euincit. Basis autem festiuissime semidito
no, huic, ac alijs duobus Modis, Dorio ac Æolio communi, insurgit. Ha
bet autem tota cantio natiuam gratiam in omnibus uocibus, ut dormien
tem uere uigilare uideas. Cantus est simplex nullo magnopere quæsitus fu
co, nullis lasciuijs lenocinijs: Ideoq; apud grauissimos quosq; plus autho
ritatis merito habere debet, & Lectorem uel hac gratia allicere. Hæc hæ
cenus de Hypodorio. Cui socius est Æolius in eadem diapason specie, au
thore Heraclide apud Athenæum lib. 14. quemadmodum pri
ore ostendimus libro. Eius Æolij exempla continuo,
postultimum hoc Hypodori quatuor uo
cum exemplum, cum paruula præ
fatiuncula subnectemus.

Y Hypodori

Dodecachordi Hypodorij III uocum exem

Antonio à Vinnea

E Go dormio, & cor meū ui gi lat. Vox dilecti mei
pulsantis. Aperi mihi soror mea, amica me a, co lum ba
mea, immaculata me a Quia caput meū plenum est rore, &
cincinni mei guttis no cti um. Expoliaui me tu ni ca
me a. Lauipedes me os. Dilectus meus.

E Go dormio & cor meū ui gi lat. Vox dilecti
mei pulsantis Aperi mihi soror mea amica mea, colūba mea, immacula
ta mea. Quia caput meū plenum est rore & cincinni mei
guttis no cti um. Expoliaui me tunica me
a Lauipedes me os. Dilectus meus.

plum

plum. Cant. 4. Authore

Traiectū.

E Go dormio & cor meū uigilat. Vox dilecti mei pul
santis. Aperi mihi soror mea. Colūba mea, immaculata
me a. Quia ca put meum ple num
est ro re, & cin cin ni mei guttis no
cti um. Quomodo indu ar illa? Quomodo inq
nabo il los? Dilectus meus.

E T cor meū ui gi lat. Vox dilecti
mei pulsantis. Aperi mihi soror mea amica mea, Colūba mea immacula
ta me a. Quia caput meū plenum est rore, &
cincinni mei i guttis noctium Quomodo in
duar il la? Quomodo inq nabo il los? Dilectus meus.

Y 2 De Aelij

Dodecachordi

De Aeolij Modi exemplis.

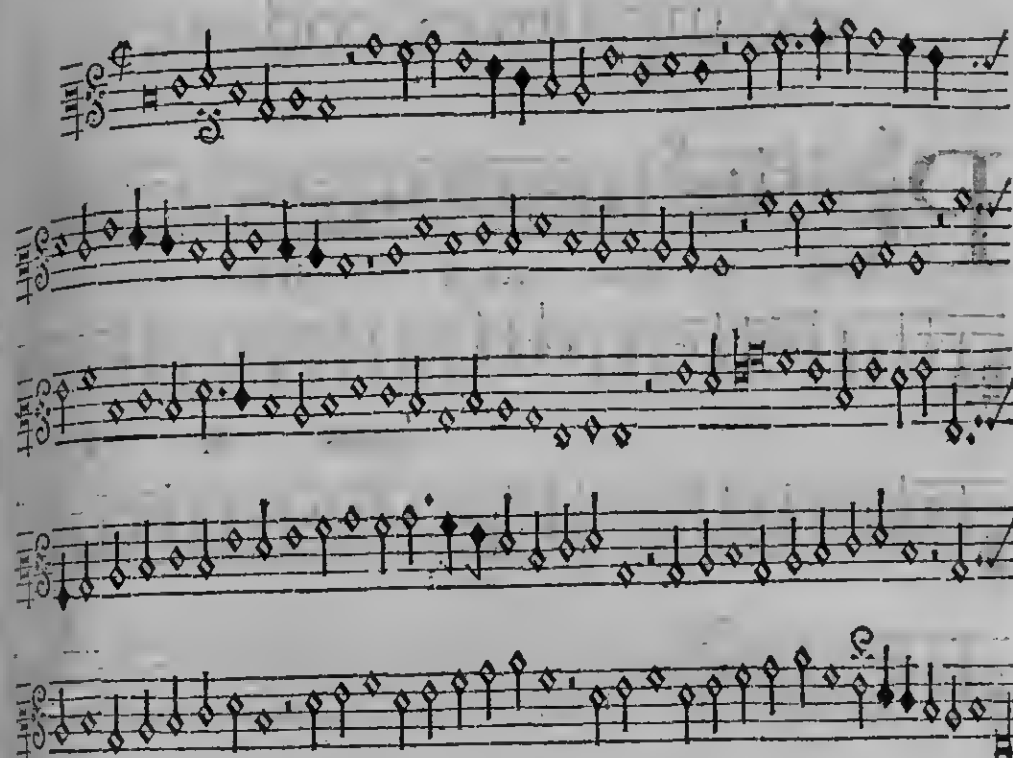
Alter huius Diapason speciei Modus est Aeolius, de quo libro superiore satis superius diximus: Hic duntaxat exempla eius tractanda uidentur. Hic Modus sanè excidit Symphonetis natura id monstrante atque propèmodum cogente. Cum enim Dorium per lasciuiam uariare uellent in diatessaron superiore, imprudentes in Aeolium inciderunt, perinde ac si de Lydio diximus, quem eadem lasciuiam in Ionicum postea torserunt uerius quàm flexerunt. Monados quatuor exempla ponam: Quorum tria priora Dyadè in Monade habet, hoc est binas in singulis uoces. Quartum etiam treis. Primum est Iacobi Hobrechthi Symphoneta, quod ad copiam attinet, ac Carminis maiestatem D. Erasmi Roterodami Praeceptoris nostri, atque adeò etiam nostro iudicio, nulli secundus. Fuit autem puero Erasmo in Musicis Praeceptor, ut ex ore Erasmi ante multos annos ipsi audiuius. In ea cantione Aeolij Systema est cum Semiditono aut diatessaron supernè. Alterum exemplum est Iodoci Pratenfis cum eodem Semiditono supernè. In quo phrasis quidem uere Aeolij est, finis tamen Ionicus, quod saepe Iodocus licenter fecit, iucunditatem & gratiam ex raritate malens, quàm ex Modiratione ac natura. Tertium exemplum eiusdem est Iusquini ex Missa ad fugam facta, in quo acutior uox incipit, ac post duo tempora sequitur grauior in subdiatessaron, ut uulgo loquuntur. Est autem uerum Aeolij, non Dorij, ut quidam scripsere, Systema, finitum etiam in prima diapente chorda. Quartum exemplum Triadem in Monade habet, in certum cuiusnam authoris. In eo phrasis Aeolij in *dis diatessaron* regnat, sed post tertium tēpus etiam Dorij Systema apparet, porro deinde ad longum regnat Phrygius, postremo & superiore & inferiore diapason est Aeolius. Hanc tres simul aequaliter intonare possunt, sed qui crassiore est uoce, incipiat, sequatur qui acuta, denique ultimo succinat qui media est uoce & in *dis diatessaron* cantionem sedibus Aeolij supernè ac infernè elegantissime concludent:

Sed audiamus nunc primum
Hobrechthi.

Monados

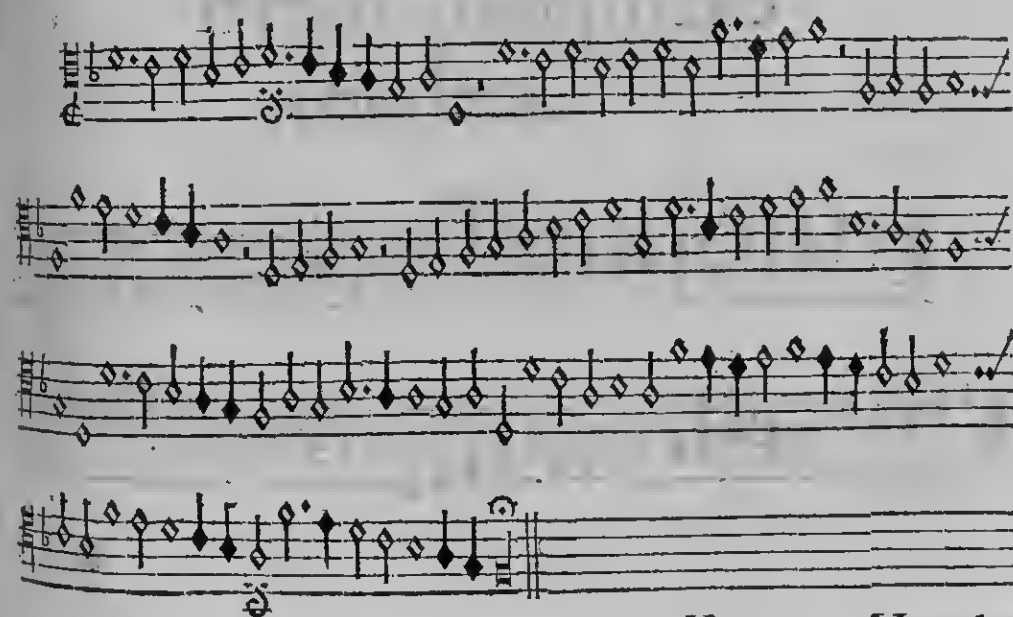
Monados in Aeolio primū

exemplum Iacobi Hobrechthi.

Monados in Aeolio secundum

exemplum Iodoci Pratenfis.

Y 3 Monados